

NEWSLETTER

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Editorial

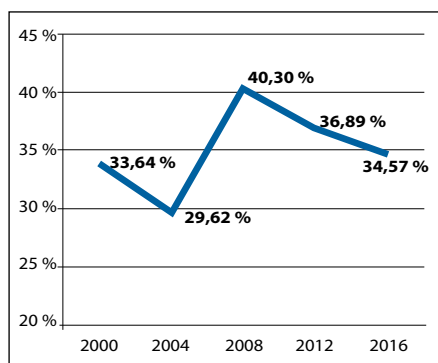
Václav Klaus: 20 let krajů. Když už vznikly, ať fungují co nejlépe

Otázka IVK: 20 let od vzniku krajů. Osvědčily se? (Petr Pithart, Jiří Weigl, Petr Nečas, Stanislav Křeček, Jana Mračková Vildumetzová, Tomáš Jirsa, Ivo Strejček, Miroslav Macek, Zdeněk Koudelka, Daniela Kovářová, Petr Zimmermann, Roman Češka, Jan Zahradník, Igor Volný, Miroslav Korecký, Marek Stoniš)

Václav Klaus: Wir schaffen das. Tragický omyl i pět let poté trvá

ZÁŘIJOVÝ GRAF IVK

Účast v krajských volbách

Pramen: volby.cz

Institut Václava Klause o.p.s.

Šárecká 29
160 00 Praha 6
e-mail: office@institutvk.cz
www.institutvk.cz

IVK – Newsletter
Institutu Václava Klause
Registrace MK ČR E 11024
Periodicita: měsíčník
Datum vydání: 28. 9. 2020

20 let krajů. Když už vznikly, ať fungují co nejlépe*

*Teze neuskutečněného vystoupení na slavnostním setkání
Asociace krajů České republiky*

Václav Klaus

Kraje za 20 let své existence získaly na váze a významu. Byly a jsou důležitým článkem našeho státu a naší politiky a vygenerovaly řadu politických osobností. Nadcházející krajské volby proto budou významným měřením politických sil.

Za deset let, které jsem strávil ve funkci hlavy státu, jsem krajům, jejich hejtmanům i krajským samosprávám věnoval velkou pozornost. Model návštěv krajů, který jsme před 17 lety zavedli, se evidentně osvědčil a věřím, že ho budou využívat i všichni další prezidenti.

Nejsem si jist, zda se veškerá očekávání, která do vzniku tzv. vyšších samosprávných územních celků různí lidé vkládali, podařilo naplnit. A zda se naplnit mohla, či dokonce měla.

Za dvacet let kraje a jejich politické reprezentace urazily velký kus cesty vpřed. Přesto si nejsem jist, zda se veškerá očekávání, která do vzniku tzv. vyšších samosprávných územních celků (VÚSC – dnes si na tuto krkolomnou zkratku již nikdo nevzpomene) různí lidé vkládali, podařilo naplnit. A zda se naplnit mohla, či dokonce měla.

Většina našich krajů se neopírá o nezpochybnitelnou historickou tradici své existence a tento handicap se nepodařilo překonat, protože se překonat nemůže. Proto kraje většinou zůstávají spíše jen administrativními celky, nikoliv dlouhodobě zakořeněnými svébytnými regiony.

* Setkání, které se mělo konat 10. září 2020 na Zámku Štířín, bylo den před jeho konáním zrušeno z epidemiologických důvodů.

Přiznám se (a není důvod to zakrývat), že jsem nebyl přívržencem urychlené parcelace republiky na kraje a že jsem byl odpůr-

Obával jsem se i požadavků EU na vznik „Evropy regionů“, jehož evidentním cílem mělo být oslabení národních států vůči bruselské centrále.

cem snah – ve stále ještě křehkých transformačních dobách – oslabit centrum státu vytvořením dalšího politického kolbiště.

EDITORIAL

V anketní otázce tohoto vydání jsme se těsně před krajskými volbami a zároveň ve chvíli, kdy si připomínáme 20 let od vzniku krajů, ptali na to, zda se podle názorů oslovených osvědčily. Kdyby byla možná binární volba ano-ne, troufám si z odpovědí tvrdit, že dominantní odpovědí by bylo spíše ne.

Do ankety Newsletteru pokaždé oslovujeme více lidí, než kolik se jich nakonec dostane do tištěného vydání. Ne každý má čas na odpověď, ne každý se v daném tématu „najde“ atd. Zadaní naší otázky, jak už to bývá, ani tentokrát nesměřovalo k neaktuálnějším tématům těchto krajských voleb (jsou vůbec nějaká?), ale snažilo se hledat přiměřený odstup a zobecnění. Přesto nebo možná právě proto měla tato otázka mezi respondenty poměrně silný ohlas a tak vyplňuje podstatnou část zářijového vydání. Je to tedy téma.

V odpovědích čteme: „Bylo to snad nejhorší, nejnezodpovědnější hlasování ve Sněmovně za všechny nové časy. I Zeman řekl, že zřízení krajů bylo největší chybou jeho vlády. Ale už se k tomu nevrátil, nikdo se k tomu nevrací, až teď Vy.“ (Petr Pithart) Nebo: „S kraji budeme muset žít dál, ale analýza fungování a návrhy na změny by neměly být tabu.“

(Pokračování ze strany 1)

(Petr Nečas) „Kraje tu máme a je třeba dbát na to, aby fungovaly co nejlépe,“ píše Václav Klaus v úvodním textu. Ten měl původně zaznít na – pro koronaviř zrušeném – slavnostním setkání Asociace krajů ČR s hejtmany a ústavními činiteli, čemuž pochopitelně odpovídá i jeho státnicky smířlivější tónina. Přímá odpověď na naši otázku by byla asi daleko kritičtější.

Všichni tři jmenovaní bývalí nejvyšší ústavní činitelé jsou příkladem politiků a lidí, kterým šlo a stále jde o náš stát, kteří o něm přemýšlejí a promýšlejí jej i po odchodu z vrcholné politiky a kteří uměli a dokázali nadřazovat jeho zájmy svým vlastním. I když se třeba vzájemně nacházeli na různých politických pólech, byli a jsou schopni společně diskutovat a na tom, co je spojuje, se i shodnout. Takových dnes moc není. Byl by to banální závěr, kdyby nám jeden brněnský pan profesor, tedy člověk, který by měl být z akademického světa zvyklý na názorovou pestrost, nenapsal, že „téma je fajn, ale z názorových důvodů na IVK už to nejde.“

Uzavřeme-li se však takto do svých bublin, jen těžko dosáhneme čehokoli pozitivního.

Filip Šebesta

Obával jsem se dopadu na výkon veřejné správy i na veřejné finance. Obával jsem se, že budou jen převodovou pákou rozpočtových kapitol. Obával jsem se i požadavků EU na vznik „Evropy regionů“, jehož evidentním cílem mělo být oslabení národních států vůči bruselské centrále.

Většina našich krajů se neopírá o nezpochybnitelnou historickou tradici své existence a tento handicap se nepodařilo překonat, protože se překonat nemůže.

Nemám žádné potěšení z toho, že na některé mé výhrady a pochybnosti došlo a že to dnes uznávají i někteří spoluvůdci tehdejší správní reformy. O tom ale asi nejlépe můžete hovořit Vy, kteří za fungování krajů dnes nesete hlavní zodpovědnost. Kraje tu máme a je třeba dbát na to, aby fungovaly co nejlépe.

Jako politik působící na vrcholové centrální úrovni jsem citlivě vnímal změnu, kterou vznik krajů znamenal pro fungování celostátních politických stran, zejména ODS a ČSSD. Vznik krajských stranických organizací a krajských „vlád“ silně poznamenal dělbu moci uvnitř stran – oslabil stranická vedení a strany do jisté míry přeměnil ve federace krajských organizací. I to vidím jako

jednu z příčin krize těchto původně dominantních sil našeho polistopadového politického systému.

Vypadalo to tak, že kraje nebyly zpočátku obdařeny ani silnými kompetencemi, ani stabilními vlastními příjmy. Regionální školství, silniční síť a kultura se na první pohled nejevily jako stěžejní agendy, ale dnes se ukazuje jejich nepominutelný význam pro kvalitu života občanů. Vedle toho ovšem kraje dnes vykonávají velký a stále se zvětšující rozsah veřejné správy, jemuž vždy neodpovídá delimitace zdrojů státu.

Vznik krajských stranických organizací a krajských „vlád“ silně poznamenal dělbu moci uvnitř stran – oslabil stranická vedení a strany do jisté míry přeměnil ve federace krajských organizací.

Kraje dnes představují pevnou součást správního a politického systému naší země. Občané se s nimi stále více identifikují a krajská příslušnost patří dnes k součástem identity občanů. V politické oblasti jsou kraje spolu s obcemi důležitou platformou pro zrod zkušených osobností nezbytných nejen pro regionální politiku a správu, ale i pro celostátní úroveň. Jsem rád, že se s řadou takových osobností se zde dnes mohou setkat. ■

OTÁZKA IVK

20 let od vzniku krajů. Osvědčily se?

Bylo správné je zavádět? Jaké jsou zkušenosti? Co je možné říct o české politice, politických stranách a správě věcí veřejných po dvaceti letech od jejich zavedení? Byl jejich vznik chybou? A naplnilo 20 let fungování krajů představu, kterou jste měl/měla v době jejich vzniku?

Petr Pithart

bývalý premiér ČR

Motto: Masaryk kdesi řekl: ona ta demokracie je vlastně hlavně dobrá administrace. Dobré každodenní úřadování.

Byl jsem proti krajům (nehlasoval jsem, jsa nepřítomen), i proti způsobu, jakým byly ustaveny.

Po letech mnohohlavných příprav ráno před hlasováním poslanci nevěděli, jestli se počet krajů ustálí nakonec na osmi, deseti, čtrnácti nebo sedmadvaceti... Naprostý iracionalismus! Pak se licitovalo a hlasovalo, a licitovalo a hlasovalo, čekalo se s napětím, až se počet pro ustálí na ústavní většině, sto dvaceti. Jako nějaká venkovská lotynka. Bylo to snad nejhorší, nejnezodpovědnější hlasování ve Sněmovně za všechny nové časy. I Ze-

man řekl, že zřízení krajů bylo největší chybou jeho vlády. Ale už se k tomu nevrátil, nikdo se k tomu nevrací, až teď Vy.

Moje vláda udělala možná osudovou chybu: když v dubnu 1990, kdy vrcholilo anti-komunistické běsnění a volalo se odstranění všech zbytků starých struktur, zrušila kraje. Jako zbabělou úlitbu největším křiklounům. Hrozili, že nás všechny sejmou, vzpomeňte si, pamětníci. Nikdy si to neodpustím. Prostě nebylo v zemi síly, která by všechna místa v KNV dokázala rychle nahradit, tak rychle, jak to chtělo veřejné mínění, či co to bylo. Na druhé straně ovšem musím rychle dodat, že jsme už tehdy byli jako vláda zajedno v tom, že směřujeme přece ke zřízení zemskému! Takže jsme ono zrušení udělali s lehkomyšlným předsevzetím, že to co nejdříve napravíme něčím ústrojnějším. Myslím, že druhý motiv nebyl slabší než ten první. Ale to jsme netušili, že to bude trvat osm let!!!

Po anketě odborníků a anketě veřejnosti předala vláda ČR Předsednictvu České národní rady kompletní hromadu zákonů

ustavujících zemské zřízení. To slavnostním usnesením před tím slíbily jak Federální shromáždění, tak Česká národní rada. Předsednictvo ČNR však návrhy zákonů, zpracované vládou ČR, vůbec nezařadilo na program pléna! Ano, bylo to jaro 1992 a ve vzduchu bylo rozdělení státu. V této atmosféře nejistoty se objevila idiotská česká obava, že by to mohlo vést k dalšímu „dualismu“! ... a pak se stane, že se i Morava od nás odtrhne! Naprosto bizarní názor. Bohužel bezděčně ho podporovali někteří poslanci za moravskou stranu (Hnutí za samosprávnou demokracii, Společnost za Moravu a Slezsko – měli ve volbách snad 11 %). Chovali se jako idioti, protože se vládmávali se do úplně otevřených dveří, pořád demonstrovali, dělali na schůzích ČNR virvály, jako že jim to zemské zřízení nechce vláda dát.

Měli jsme se vrátit k tradičnímu, osvědčenému zemskému zřízení, a ovšemže ponechat okresy jako dílem státní, dílem samosprávné útvary (starostové spolurozhovali o rozpočtu). ▶

Čtrnáct krajů bylo to nejhorší řešení. Návrat k osmi by býval mnohem lepší, když už. Čtrnáct jich vzniklo lobbyingem, kupčením, směňovaly se obce i města (já ti podporím xy pro tebe, ty mně zajistíš, že yx bude naše). Pak se to léta řešilo místními korigujícími referendy. Vznikly nesourodé kraje (od 300 tis. po 1,5 mil.). Ty malé, vyvzdorované, byly příliš malé, tak malé, že musely být nad nimi vzápětí zřízené tzv. NUTSy, aby EU mohla posílat peníze z kohezních a strukturálních fondů (regiony musely mít nad milion obyvatel). Vznikly bizarní „nadkraje“ (Jihomoravský plus Jihočeský!), rovněž tak na severu Čech... Ten by se měl za trest jmenovat „Sudety“).

Zemské zřízení by tak jako v Rakouské republice a v SRN samozřejmě respektovalo historické identity, bez ohledu na velikost. Naše kraje nikdy žádný pocit identity lidem nepotvrdí ani nově neposkytnou, jsou aktem čiré svévole. Vznikly čaráním úředníků po mapě a hrabivostí poslanců (Přemek Sobotka ke mně: pochop, já se domů bez Libereckého kraje a Liberce jako krajského města vrátit nemůžu, já do toho Japonska s tebou jet nemůžu, i když jsem tě o to tolik prosil...)

Vrcholem pýchy sociálního inženýrství je kraj Vysočina. Změnil posléze jméno, původně to byl Jihlavský. I to je důkaz jeho vymyšlenosti. Svědčím, že tento kraj si vydupal, vyloboval ze země jeden schopný a pracovitý člověk, který se pak také stal jeho prvním hejtmanem, nemýlím-li se. Už je nebožtíkem. Základním motorem a heslem jeho snažení bylo: my Jihlaváci přece nebudeme pod Brňáky! Tento kraj se rozplácl přes tisíc let starou zemskou hranici, bez přehánění jeden z klenotů našich dějin: hranici neměníci se, nespornou, o kterou se nikdy nebojovalo. Jakoby klenák spolužití Čechů a Moravanů. Odděloval od sebe ne dva národy, ale dvě etnika s odlišnými dějinami, mentalitou, vnitřní členitostí. Pokládám to a pokládám za opovržlivou a drzou výzvu tradicím, odkazu předků.

Mluvím z vlastní zkušenosti venkovského senátora: můj volební obvod byl podél hranic dvou problematických krajů: Pardubického a Vysočinského. Lidé byli dlouho dezorientováni: jejich spádové, desítkami let „vyšlapané“ známé trasy a jízdní řády vlaků a autobusů na cestách nejen k úřadům, k lékařům, kamkoli, byly přeorány. Byl to zásah do každodenního žitého světa milionů. Pro „místní“ lidi důležitější než změna ústavy.

A to ještě ke všemu si poslanci odhlasovali (Zeman je přiměl, aby tak učinili nejdříve jakoby „zkušební“, a pak teprve hlasovali „naostro“), že státní správa a samospráva budou sloučeny. Evropský, antický „vynález“ samosprávy byl tak anulován: lidé už nikdy nebudou vědět, zda jejich případ řeší státní správa nebo samospráva. Jdou pořád „na výbor“, tedy na erár.

Bizarní je, že dávno zrušené okresy svým způsobem – v některých agendách – dosud existují, také kraje (soudy!), takže je v tom nekonečný zmatek a plýtvání penězi. Důkaz, že jednou zřízené instituce vlastně pak nejde zrušit. Summa summarum: jedno z nejhorších rozhodnutí za posledních jednatřicet let.

Už nemám místo na to, abych popsal, co a jak funguje jako kraje, jak to ovlivňuje politickou scénu, aniž v regionech cokoli podstatného řeší. Toto není vědecký text, asi ani celý publikovatelný, nýbrž emotivní, dosud ve mně živý projev rozhořčení. Asi tak emotivní, jak byl odevždy emotivní náš rituální pozdrav s Jardou Kubeřou. Když jsme se i jen míjeli, řekli jsme vždycky: Ahoj, ahoj, tak jdeme do toho? Jasně, zejtra... Rozuměli jsme si: do zrušení krajů.

Jiří Weigl
výkonný ředitel IVK

Prokletím české politiky je účelovost. Velký počet významných politických kroků činí jejich aktéři primárně s cílem naplnit či posílit svůj momentální politický zájem. S delší perspektivou, která by navíc přesáhla jejich politický mandát, jsou schopni uvažovat pouze nemnozí. To se stalo i v případě vzniku krajů.

Otázka územního členění státu byla nejprve predeterminována zápasem o podobu česko-slovenské republiky. Pro mnohé překvapivě eskalace slovenských požadavků oživila na české straně myšlenku překonat nebezpečný dualismus obnovením zemského zřízení. Po rozdělení federace však slovenská zkušenost vyvolala obavu z moravského separatismu, který tehdy o sobě rovněž dával vědět. Obnovit zemské řízení ztratilo smysl.

Zásadní chybou bylo zrušení původních 8 krajů, které byly již do značné míry zažitými a velikostně odpovídajícími celky s jistou autenticitou. Zbytek 90. let poté zaplnil souboj o to, jak má nová regionální struktura ČR vypadat. Regionální reforma se však místo promyšleného projektu stala především nástrojem boje větší části tehdejší politické scény proti hegemonovi české politiky Václavu Klausovi a jeho ODS na straně jedné, a na straně druhé kořistí různých regionálních hráčů. Záměrem všech mimo tehdejšího premiéra bylo omezit vznikem krajů jeho moc a pro mnohé pak snaha vytvořit regionální pašalíky, kam centrální moc až tak zasahovat nebude moci.

Klausovi odpůrci zdánlivě uspěli. Jeho premiéřská éra rychle skončila, regionální reformu dotáhla Zemanova ČSSD, vzniklo 14 krajů, které však dodnes zůstávají

spíše neautentickými administrativními celky. Veřejná správa se v důsledku přijatého smíšeného modelu zkomplikovala. Pašalíky vznikly a zdevastovaly v prvních krajských volbách vítěznou ODS, kterou proměnily v jakousi federaci krajských organizací. Podobný osud později potkal i ČSSD.

Smysl krajů se z těchto důvodů dodnes nepodařilo plně obhájit. Jejich samospráva je umělá, jsou neautentickým přerozdělovacím mezičlánkem vsunutým mezi stát a obce. Nahradit původní okresy se plně nepodařilo. Kraje neodpovídají potřebám ani velikostně a mnohdy popírají přirozenou spádovost území. Účelovost a krátkozrakost tvůrců tehdejší nepodařené reformy veřejné správy se nám všem zkrátka nevyplatila.

Petr Nečas
bývalý premiér ČR

Vznik krajů znamenal především, vedle vstupu do EU, do dnešního dne nejvýznamnější zásah do fungování ČR od pokojného rozdělení federace. Byl to krok provedený velmi rychle, bez rozsáhlejší analýzy a pod velkými politickými tlaky. Vedle objektivních důvodů vedoucích k nutnosti vytvořit jeden stupeň veřejné správy mezi komunální a celostátní úrovní, který nemohl být dlouhodobě funkční v podobě okresních úřadů a okresních shromáždění, je za ním nezbytné vidět politický tlak jdoucí zevnitř parlamentních stran, jehož cílem bylo vytvořit další politické hřiště, včetně postů. To mělo uspokojit další politické strany zklamané dominantní pozicí ODS a ČSSD na celostátní scéně, ale i některé jedince uvnitř velkých stran, kteří zde viděli prostor pro své politické uplatnění, včetně užití dalších veřejných rozpočtů, hlavně dotací z EU.

Po 20 letech lze konstatovat několik závěrů. Kraje jsou již nezrušitelnou součástí systému veřejné správy i politického života ČR. V některých oblastech, jako je organizace nemocniční péče, veřejné hromadné dopravy, či péče o vybranou infrastrukturu, potvrdily nezbytnost existence dalšího článku veřejné správy, ne vždy však nezbytné samosprávného charakteru. V některých oblastech by naopak bylo žádoucí vrátit se zpět ke státu, hlavně ve školství. Určitě to byl také krok, který vedl k fragmentizaci politického života u nás a ke skokovému nárůstu korupce. Za debatu by stálo i vrátit se k počtu a velikosti krajů. Kraje se také neosvědčily jako generátor celostátních politických osobností, jen minimum hejtmanů se prosadilo v celostátní politice. S kraji budeme muset žít dál, ale analýza fungování a návrhy na změny by neměly být tabu. ▶

Stanislav Křeček
veřejný ochránce práv

Pokud má někdo dojem, že kraje, jak byly ustaveny, se osvědčily, pak takový dojem může mít jen proto, že pokud něco existuje již dlouho a není ani vůle, schopnost ani představa, jak to zrušit, vypadá to, že to tak prostě má být. Od počátku jsem v ČSSD patřil ke kritikům zřizování krajů a nebyl jsem sám. Nakonec ale zvítězila představa, že to povede k posílení strany v těchto zřízených územních jednotkách, což se nakonec do jisté míry a na přechodnou dobu i potvrdilo.

Já jsem se od počátku obával jejich, podle mého názoru nejistého, postavení, tedy toho, že se stanou něčím mezi samostatnými zeměmi jako v Německu a správními jednotkami jako departmenty ve Francii. Nezvládnutelné a nesmyslné oddělení státní správy a samosprávy vedlo a vede k tomu, že stát nemá na úrovni krajů žádného svého představitele, což vede k mnoha haváriím celostátní politiky. Každý kraj si např. přeje mít svůj vlastní krajský soud, což, při nesrovnatelném počtu obyvatel a velikosti krajů, vede k nevyváženému a zcela kurioznímu stavu organizace justice u nás. A takto by se dalo pokračovat. Obavy se naplnily. Bohužel.

Jana Mračková
Vildumetzová
poslankyně ANO, bývalá hejtmanka Karlovarského kraje a bývalá předsedkyně Rady Asociace krajů ČR

V letošním roce si připomínáme dvacetiletí vzniku našich krajů a společně s tímto jubileem ještě dnes slyším různé názory na to, zda je existence krajů opodstatněná. Z pohledu bývalé starostky, ex-nejtmanky Karlovarského kraje a v letech 2016 – 2019 předsedkyně Rady Asociace krajů ČR to vidím jednoznačně. Kraje mnohokrát potvrdily, že jsou důležitým spojovacím článkem mezi samosprávou na úrovni obcí a státem, přenášejí podněty z území směrem k poslancům, ministrům, vedení naší země. Jsou respektovaným partnerem vlády při jednání o financování oprav silnic, zdravotnictví, sociálních věcí. Mohou podpořit dotačními programy i malé obce, které ne vždy „dosáhnou“ na finance z národních a evropských programů. Hejtmani a hejtmanky ale taky aktivně zvládají řešení problémů týkající se bezpečnosti regionů. Mluvím o období nastupující pandemie, kdy bylo třeba velmi operativně nastavit systém distribuce výdeje ochranných pro-

středků, zabezpečit ochranu rizikových skupin obyvatel či fungování odběrových míst a spolupracovat s hygieniky a armádou.

Nechci hodnotit českou politiku optikou těch 20 let od vzniku krajů, to přísluší politologům a historikům. Jsem ale přesvědčena, že si kraje vydobily své nezastupitelné místo v systému veřejné správy a samosprávy, i když jsou různě velké, různě bohaté a mnohé se potýkají se strukturálními problémy coby dědictvím minulosti.

Tomáš Jirsa
senátor ODS

Myslím, že systém okresních úřadů, který měl v ČR dlouhou tradici, nebyl špatný model. Ostatně v mnoha okolních zemích stále bez problému funguje.

Když se s úvahami o vzniku krajů začínalo, jedním z argumentů bylo, že po vstupu do EU je 72 okresních úřadů mnoho pro systém čerpání evropských dotací. Samozřejmě, vznik krajů byl ovlivněn aktuální politikou a byl jsem např. u toho, když tehdejší starosta Jihlavy a předseda Svazu měst a obcí František Dohnal (dej mu Pánbůh nebe, byl to vzácný člověk) prosadil vznik kraje Vysočina. Nakonec vzniklo 14 krajů, což bylo zase pro EU moc, a tak se pro čerpání dotací kraje spojovaly do NUTS, což vedlo ke sporům mezi kraji v NUTS, na kolik peněz z EU má kdo nárok. Primátor Teplíc Jaroslav Kubera (taky nebe, taky vzácný člověk) měl čuch na to, že žádné dotace nebral, a když se na Severu zatýkalo, tak měl klidné spání.

Hlavní cíle reformy byly zejména decentralizace, efektivnost, přiblížení správy občanovi, nenačtyření počtu úředníků. Některé cíle reformy, které předkladatelé proklamovali, se evidentně naplnit nepodařilo. Jedná se zejména o efektivnost, se kterou souvisí obrovský nárůst úředníků zejména na krajských úřadech a v obcích s rozšířenou působností. Sporná je i dostupnost veřejné správy.

Zejména slib o úbytku úředníků při přechodu od okresních úřadů na krajskou samosprávu je dnes výsměchem. Naopak, úředníků přibýlo několikanásobně a čím více úředníků, tím více byrokracie, tím více komplikací, tím více nákladů. Bohužel, svět je ale složitý a nikdo neví, kudy z toho ven. Zákonů je moc, nejenom naše vlády, ale hlavně Brusel chrlí další a další regulace a nařízení a k jejich plnění je potřeba stále více a více úředníků.

Analýzu politických dopadů vzniku krajů, těchto malých vlád, přenechám pp Klausovi, který již při vzniku krajů před těmito vlivy varoval.

Ivo Strejček
člen správní rady IVK

Jedním z hlavních argumentů obhájců vzniku krajského uspořádání byl kdysi kategorický požadavek „decentralizace“ politické moci a její přenos z „pražské“ na nižší politickou úroveň. Dvacet let existence krajů žádnou blahodárnost tohoto přenosu neprokázalo.

Kraje jsou fakticky pouze převodními kanály z kapitol centrálního rozpočtu ke konzumentům. Krajská zastupitelstva se nestala tělesy, ve kterých by byl pěstován politický spor, přestože členové krajských samospráv jsou voleni na základě stranické příslušnosti. Krajské rady a krajská zastupitelstva řeší agendy administrativní, správní, technokraticky-nepolitické.

K naplnění pozitivního obsahu pojmu „decentralizace“ sice nedošlo, zato došlo k rozmělnění výkonu moci centrální. Mezi občana a jemu srozumitelnou komunální politickou vrstvou a politickou vrstvou parlamentně-vládní (národní) byla zcela uměle vklíněna vrstva suprakomunálně-byrokratická. S komunální vrstvou si rozumí dobře - vychází z ní a její zájmy obsluhuje. K politické vrstvě parlamentní (národní) od počátku vystupuje s nedůvěrou a využívá každého momentu k jejímu oslabení (například lavinovitě zakládání „krajských zastoupení“ v Bruselu).

Z pohledu vnitrostranického to neznamenalo pouze to, že do krajské politické vrstvy se kvalifikovala zpravidla „druhá vnitrostranická politická liga“ složená z lidí, kteří obvykle na výkon v „parlamentní lize“ neměli předpoklady a schopnosti, ale znamenalo to především rozpoutání (velmi nesmiřitelného a krutého) vnitrostranického souboje mezi „krajánky a komunálem“ na straně jedné, a poslanci na straně druhé. Ať už kraje dominantně ovládli „modří“ nebo „oranžoví“, tento vnitrostranický souboj výrazně přispěl k ideovému rozkladu dvou nejsilnějších stran.

„Průtokový“ charakter krajských rozpočtů v kombinaci s tzv. evropskými fondy (ve kterých rozhodujícím kritériem dosažení dotace nebyla kvalita projektu, ale „kamarádsoft“) přispěly k vytváření zájmových koalic bez rozdílu politické afilace (další rozkladný moment uvnitř politických stran). V krajích se na jedné straně rozdělují velké peníze, na straně druhé je „král daleko a bůh vysoko“. Taková konstelace vytvořila příznivé podmínky pro „oboustranně výhodné“ prorůstání politické a úřednické vrstvy a vyústila v pařeňštví korupce nebyvalých rozměrů.

Zřízení krajů občané nepotřebovali, necítili nutnost jejich zřízení, byrokraté z krajských kanceláří jim stěžují a komplikují život,

provoz krajů je nákladný – zde hledíme mimořádně nízký zájem voličů o krajské volby (v průměru 35 %). Despekt voličů byl od začátku posilován i vznikem některých zcela umělých krajských celků a tím rozpadem historicky vzniklých spádových a dopravních vazeb (například Vysočina složená z krajů Jihomoravského, Jihočeského a Východočeského).

Je obtížné najít jediný argument, který by ospravedlnil vznik krajů před dvěma desetiletími. Pravdu měl tehdy Václav Klaus, který si jejich existenci nepřál. Byl ovšem pod politickým tlakem – s podmínkou jejich vzniku spojovaly vládní angažmá (a tedy existenci velmi křehké vládní konstrukce) politici ODA (vzpomene si někdo na pro-krajsky-fanatického Jana Kalvodu?), KDU-ČSL a – v té době už na politické posty natěšená a sílící – vrstva budoucích krajských politiků z ODS i ČSSD. A tihle všichni měli v zádech i podporu Havlova Hradu, který si přál slabý centrální parlament a zemi rozkouskovanou na vládu „krajských parlamentů“ směřujících do „Evropy regionů“.

Politický „souboj o kraje“ se ve druhé polovině 90. let už vyhrát nedal, přestože eroze České republiky na ambiciózní nepolitické a byrokratické kraje ničemu kloudnému nepomohla.

Miroslav Macek
bývalý místopředseda vlády ČSFR

Když se začalo v devadesátých letech mluvit o zřízení krajů (v rámci ODS byli pro jejich zřízení hlavně krajští reprezentanti, už se vidící ve funkcích), byl jsem jejich velkým podporovatelem. Ovšem s jedním velice podstatným rozdílem.

Vycházel jsem z přesvědčení, že tak malý stát jakým je Česko (dnes už nejméně třicátka velkoměst má více obyvatel), bez velehor a obtížně překonatelných toků, s technologiemi, které zkracují vzdálenosti, by měl mít trojstupňové řízení vláda – krajské úřady – obecní samosprávy. A teď ten podstatný rozdíl: krajské úřady coby exponentury státní správy bez volených zastupitelstev, rad a hejtmanů, mající blíže k problematice a potřebám obyvatel krajů, zároveň však vždy s ohledem na zájem celku.

Také partajničení by značně ubylo, zvláště když by se ze zákona při obsazování krajských úřadů dbalo na principy „konfuciánského kodexu“, tedy vybírali by se výběrovým řízením lidé s patřičným rozhledem, vzděláním, schopnostmi a loyaltou k celku.

Co se týká počtu krajů, byl jsem přívržencem návratu k uspořádání se 13 kraji, a to Pražským, Českobudějovickým, Plzeňským, Karlovarským, Ústeckým, Libereckým, Hradeckým, Pardubickým, Jihlavským, Brněnským, Olomouckým, Zlínským a Ostravským,

s dodržení česko-moravské hranice, neboť toto uspořádání vycházelo z přirozených spádových zvyklostí.

Při tomto uspořádání by lidé drtivou většinu svých nezbytných styků se státem vyřizovali na úrovni obce a do styku s krajským úřadem či ministerstvem by přicházeli jen ve výjimečných, zákonem daných situacích. Dnešní přebujelý a nákladný systém pokládám za zcela zbytečný a jen mne mrzí, že si žádná strana nedala do volebního programu jeho logické zjednodušení.

Zdeněk Koudelka
ústavní právník

Kraj to není jen samospráva, ale množství úřadů státu – namátkou 20: krajský úřad se zastupitelstvem, krajský soud, státní zastupitelství, krajské ředitelství policie, krajský katastrální úřad, krajská hygiena, krajský finanční i celní úřad, krajský odbor Nejvyššího kontrolního úřadu, krajská školní inspekce, krajská veterinární správa, krajská vojenská velitelství, krajský úřad práce, krajský hasičský sbor, krajská statistická správa, inspektorát životního prostředí, krajský pozemkový úřad, krajská centra pro regionální rozvoj, krajská kancelář Czechinvestu, krajská oddělení Ministerstva práce, krajská oddělení Ministerstva vnitra.

Zruší-li se 13 volených zastupitelstev (Praha je město), jiné úřady nezaniknou. Ovšem při 20 orgánech na kraj snížením krajů ze 14 na 8 (1960–1990), klesne celostátně počet krajských úřadů z 280 na 160. Ale v letech 1960–1990 bylo v Čechách 6 krajů s milionem obyvatel a na Moravě 2 kraje po 2 milionech obyvatel. To je velikost 16 vojvodství v Polsku s 38,5 miliony obyvatel. Ve Francii je 18 krajů na 67 milionů obyvatel. Bude-li pět dvoumilionových krajů, snížíme počet úřadů z 280 na 100. To je úspora v desítkách miliard ročně. Více ušetříme obnovením zemského zřízení.

Malé kraje vznikly díky ambicím nových krajských měst. V případě dvou významných měst v kraji lze rozdělit sídla krajských orgánů mezi ně. Ve východních Čechách, kde je Hradec Králové od Pardubic 20 km, může být krajský soud v Hradci a krajský úřad v Pardubicích ap.

Daniela Kovářová
prezidentka Unie rodinných advokátů

Ohlédnu-li se do české historie, jsou různé podoby krajů, žup či zemských zřízení od středověku až do dnešních časů příkladem neustálého vyvažování snah centralizačních a decentralizačních. Představuji

snahu územních celků mít vliv na život regionů a vzepřít se rozhodování z dalekého hlavního města.

Jako právníka mě nijak netěší odlišná struktura soudů, pro mnohé spoluobčany naprosto nepochopitelná. Z ekonomického hlediska se ptám, jaká je optimální velikost kraje a zda nás některé malé nestojí příliš mnoho. Z politického hlediska mě udivuje, že centrální moc nejen dovolila, ale vlastně si sama vytvořila konkurenci v Asociaci krajů ČR. Z pohledu celospolečenského je krajská problematika nafouknutou bublinou, o níž občan – jak se ukazuje ve volbách – jeví jen mizivý zájem. A jako jednotlivec si především nepřejí neustálé změny.

Dvacetiletá existence stávajících krajů mě nezklamala, neboť jsem s jejich vznikem nespojovala žádná očekávání. Jako každá změna přinesly ztráty i zisky navzdory líbivým prohlášením, které návrhy změn vždy doprovázejí.

Petr Zimmermann
2000–2008 hejtman Plzeňského kraje za ODS

Vznik krajů tak, jak je známe dnes, založil Ústavní zákon o vytvoření vyšších územních samosprávných celků ze dne 3. 12. 1997. Zákon nabyl účinnosti 1. 1. 2000, takže se sedmiletým zpožděním zavedl to, co ústava předpokládala již od ledna 1993, a zároveň rozhodl ve prospěch krajského uspořádání a zavrhl zemské uspořádání, s nímž do té doby ústava počítala jako s alternativou. Na něj navázal Zákon o krajích z roku 2000, který upravil působnost a pravomoci krajů a jejich orgánů s účinností od 12. 11. 2000, kdy se konaly první krajské volby. Schvalování těchto zákonů probíhalo jako poměrně silný politický střet jednak v roce 1997 po „Sarajevském atentátu“, kdy padla vláda ODS, poslanci měnili dresy a vznikaly nové politické subjekty (Unie svobody), a pak v roce 2000 v době „Opoziční smlouvy“, tedy tolerance menšinové Zemanovy vlády ČSSD ze strany ODS. Myslím, že tyto okolnosti se do zákonů, zejména ústavního z r. 1997 promítly. Je také dobré připomenout pro mladší, že za komunismu zde bylo 8 krajů (vč. Prahy) a 8 krajských národních výborů, které po revoluci jako samosprávné kraje zanikly, definitivně myslím k 1. lednu 1993 se vznikem ČR; nezanikly ovšem krajské instituce státní správy jako krajské soudy, krajská policejní, finanční a jiná správa jakož i krajská pracoviště centrálních orgánů. Čtrnáct krajů však bylo nejmenší číslo, na kterém se zákonodárci dokázali shodnout. Důsledkem bylo též „smazání“ historické hranice Čech a Moravy a následně i zánik okresních úřadů ke konci roku 2002.

Kraje vznikly a bylo jich najednou 14 místo 8. Některé příliš malé, nejen z hlediska

praktického výkonu své působnosti, ale též nové bez oněch krajských soudů, krajských policí apod. V hejtmanské hantýrce se jim říkalo kraje „neplnotučné“ (např. Karlovarský, Vysočina, Pardubický aj.), na rozdíl od tzv. „plnotučných“, tj. de facto bývalých krajů z doby komunismu (např. Středočeský nebo Jihomoravský, Jihočeský, původně ovšem zvané Brněnský a Českobudějovický; řada krajů se záhy po vzniku přejmenovala. Pro účely statistické nomenklatury a čerpání regionálních dotací navíc pak vznikly ještě tzv. NUTSy II, které pospojovaly pro účely statistiky a čerpání dotací 2-3 menší kraje (pod 1 milion obyv.) do tzv. NUTSů II, kterých je 8, přičemž kraje Praha, Středočeský a Moravskoslezský se staly samy o sobě též NUTSy II, zatímco všechny kraje jsou NUTSy III (14); v čele NUTSů jsou pak zvolené regionální rady z krajských zastupitelů jednotlivých krajů, paritně zastoupených. Není to úplně jednoduché a srozumitelné, že? A to nemluvíme o tzv. vlastní/samosprávné a přenesené/státosprávné působnosti krajských orgánů. V tom se neorientuje více než 90% lidí v ČR, na vzdělání nesejde.

Ale kraje prostě z vůle lidu, resp. jeho volených zástupců, vznikly. Asi nakonec vzniknout musely jako rovina pro správu věcí veřejných mezi státem a obcemi a také pro účely evropské (unijní) regionalizace a statistiky. Analogicky vznikly kraje/regiony podobně i ve Francii a dalších zemích EU. Otázka, zda a jak to mohlo být jinak, je pro tuto chvíli passé. Krajů mohlo být jako dříve např. 8-9. Osobně jsem se za 8 let na kraji snažil, aby když už kraje vznikly, k něčemu byly a vypadaly; např. jsme se v Plzeňském kraji za 8 let nezadlužili a ani jsme nezaložili žádnou novou účelovou (ale neúčelovou) organizaci nebo firmu. Dnes jsou leckde např. krajští organizátoři dopravy nebo

krajský dopravní podnik apod.; též koncepce jsme schvalovali pouze ty zákonem předepsané. Kraj, tak jako jiné veřejné subjekty, totiž opravdu podnikat nemá a nemá dělat ani nic moc nad rámec mu svěřeného. O to, co je kraji svěřeno (střední školy, silnice II. a III. třídy, dopravní obslužnost, nemocnice, sociální ústavy, kultura...) se naopak má starat řádně a racionálně, šetrně. Prostě dobrý správce, nikoli zlý pán. O tom jsem byl přesvědčen tehdy i dnes a četné příklady z dvacetileté krajské praxe to jen ilustrují. Kraje jsou totiž, logicky další vrstvou, kde se odehrává politické soupeření, přerozdělují peníze, reguluje se, dotuje, schvaluje a povoluje se nebo naopak zamítá, vytvářejí se koncepce a plány, které jsou, jak je obvyklé, předohrádkou na peníze a jejich toky. Sama efektivita krajských investic mnohdy nebývá vysoká, jsou to klasické veřejné investice za cizí peníze (daňových poplatníků), někdy na dluh. Tedy v krajích vidíme analogii toho, co lze vidět v centrální politice i v městech (zvláště těch velkých) a obcích. Jde jen o proporce a míru věcí. Přál bych si, aby se krajům dařilo nalézat míru správnou, chcete-li pravou. Při dnešní tendenci k tištění peněz, etatismu a přeregulovanosti to ale zůstane spíše přáním.

Roman Česka
bývalý šéf Fondu
národního majetku

Mezičlánek mezi státem a obcemi je nutný a určitě je lepší 14 krajů než 76 okresních úřadů. Jako u zbytku veřejné správy jde o mocenské, ne služební instituce. Už sémantika určuje, že jsou něčím periferním, podružným. Když je nevede exot, jako byl Rath, tak jsou na okraji zájmu lidí, médií i politiků. Jsou odměna za komunální a příprava na celostátní politiku. Málakdo ví, kdo je vede a co ti lidé dělají. Usilují o pravomoci a peníze, ale nikdo od nich nežádá zodpovědnost. Jsou dalším cecíkem, o který se lze prát a kde se vítěz napojí a nakojí. Nemusí to být hned peníze do vlastní kapsy. Stačí zdání moci a vlivu.

Nejsem pohoršen, zázraky jsem nečekal. A vidím i světlé stránky. Krajští znají regionální problematiku lépe než státní úřadové. Rozhodují adresněji a efektivněji. Systém rozdělování krajských dotací je pružnější, než státních a evropských dotací. A to je dobře, protože komplikovanost je zhouba, a každé zjednodušení je dobré. Škoda, že se u veřejných zakázek bojí víc opřít o osobní zkušenost, zodpovědnost a zdravý selský rozum. I kraje jsou kriminalizovány, což je měni na jedno velké alibi, proč se nedělá, co se dělat má, a proč se dělá, co se dělat nemá.

Jan Zahradník
poslanec ODS a bývalý
hejtman Jihočeského
kraje

Odpověď na otázku, zda bylo správné zavádět kraje, není pro mne jako pro bývalého jihočeského hejtmana a zároveň bytostného konzervativce snadná. Jedno je ale jisté. Pokud by měly být zavedeny skutečně funkční kraje, mělo jich být 7, a ne 13, jak bylo před 20 lety rozhodnuto. Politický tlak na zavedení krajů byl obrovský. Zastánci zavedení krajů argumentovali požadavkem Evropské unie, která tehdy razila heslo Evropa regionů. Tento pojem je ale dnes vyprázdněný a nikdo si na něj už nevzpomene. Kraje se podle mne jednoznačně osvědčily v době povodní v roce 2002.

V současné době se mi zdá, že činnost krajů spočívá vedle správy svěřených kompetencí v rozdělování dotací. A to je samozřejmě málo. Úplně se vytratila krajská politika. O výsledku krajských voleb mnohdy rozhodují celostátní témata, bez ohledu na to, kdo a s jakým programem kandiduje. Nadějí pro revitalizaci krajské politiky jsou osobnosti, jakou je v Jihočeském kraji Martin Kuba. Založil úspěšnou firmu, má zkušenosti z funkce ministra a dokázal shromáždit kolem sebe tým kompetentních, aktivních a pracovitých lidí. A na závěr. Zrušit kraje nebo je změnit do rozumné podoby je podle mého názoru dnes nemožné, takže otázka, zda jejich zavedení bylo chybou, je pouze akademická.

Igor Volný
právník a publicista, první
starosta obnoveného
spolku Všehrd

Především připomínám hned v úvodu, že pan prezident Klaus měl pravdu a před zřízením krajů tehdy zcela správně varoval, bohužel marně. Mnohé z toho na co upozorňoval a předvídal, se později skutečně stalo. Kritika krajů by mohla být založena na několika pohledech, zaměřím se však na jednu zajímavou vrstvu problému. Zřízení krajské soustavy před vstupem do EU je především nekomunistickým regresem, který byl krokem zpět.

Tehdy se ozývaly klamné hlasy a mylné názory, že zřízením krajů se vlastně přiblíží demokracie občanům atd. Jenomže, na našem území proběhly zásadní reformy v polovině 19. století a k nim patřilo např. zavedení principu obecního zřízení ministrem vnitra a reformátorem hr. Stadionem. Tehdy byl totiž stát rozdělen na základní

NABÍZÍME

INSTITUT VÁCLAVA KLAUSE

Ekonomické
aspekty
KORONAKRIZE

Václav Klaus
& kolektiv IVK

INSTITUT
VÁCLAVA
KLAUSE

Publikace IVK č. 51/2020

objednávky na:
www.institutvk.cz

administrativní územní jednotky – okresy se svými okresními úřady, jakožto opěrnými úřady státní správy v regionech. Okresní úřady plnily také kontrolní funkci směrem k hospodaření obcí a zákonitosti rozhodování obcí. Stadionovy reformy byly totiž založeny na tezi, že „základem svobodné společnosti je svobodná obec“, tedy svobodná obec ve smyslu politickém, tak i hospodářském. Rozdělení státu na okresy nebyl nějaký samolibý výmysl, ale výsledek desítky let trvající debaty kameralistů, jak správě ohlídat erární finance a právě kameralistika ve střední Evropě byla později jádrem, ze kterého se vyvinula národohospodářská nauka. Efektní struktura státu, kterou nijak neměnil ani Alois Rašín při své recepci dosavadního rakouského právního řádu a zemských předpisů v roce 1918 byla totiž předpokladem impozantního hospodářského rozvoje českých historických zemí v posledních dvaceti letech Rakousko-Uherska.

Naproti tomu krajská soustava byla zavedena v roce 1949, kdy byly zrušeny historické země a naprosto záměrně rozděleny na umělé útvary zvané kraje. Ruku v ruce s tím byl potlačen měšťanský princip rozvoje svobodné obce a zcela logicky následně zrušena soustava okresních úřadů. V diktatuře založené na absolutním plánu není zkrátka jakákoliv iniciativa vítaná. Marxistický režim nastolený po roce 1948, odhodlaný uskutečnit utopický experiment s hospodářstvím založeným na absolutním diktátu plánování všeho a do co nejmenších detailů spojený později s vedoucí úlohou komunistické strany se proto pochopitelně potřeboval zbavit měš-

ťanské struktury státu, budované u nás od roku 1848. Jen je nepochopitelné, že období vlády Klementa Gottwalda z roku 1949 se stalo předlohou „proevropské“ úpravy vnitřní struktury státu před vstupem do EU. Kraje nemohou fungovat také proto, že jim chybí tehdejší svorník v podobě vedoucí úlohy strany. To snad už ale nikdo nechce.

Miroslav Korecký
komentátor MF DNES

Na bilanci dvaceti let existence krajů v Česku se snad nejlépe hodí známé ironické rčení: „Je to sice dál, ale zato horší cestou.“ S obrovskými vstupními – a od té doby rovněž každoročními provozními – výdaji zde byl vytvořen model veřejné správy, který přitom kulhá na všechny nohy. Je drahý, byrokratický, nevykonný a nepřehledný. A kraje jsou v něm nevábnou třetíčkou na dortu. Je už sice trochu klišé označovat kraje za průtokové ohříváče peněz mezi státem a obcemi, školami, nemocnicemi či silnicemi, ale je to stále asi nejpřesnější popis dnešní reality.

Projekt krajů byl od začátku omyl. Zprvu trochu naivního pokusu, jak odstranit dualismus a zachránit federaci, se ujala pestrá zájmová koalice, jíž kraje slibovaly nová kolbiště, nové funkce a kompetence. Po letech přetlačování pak tato koalice využila politické defenzívy ODS, jež do té doby vznik krajů blokovala, a parcelaci země

prosadila. V podobě zcela zkarikované: umělé celky oscilují mezi obry a trpaslíky a jejich území ignoruje tisícileté zemské hranice.

Dodatečným zločinem krajů pak je to, jak změnilo českou politiku. Čerpání evropských dotací přes kraje vedlo ke vzniku systému regionálních kmostrů, který propojil politiku, byznys a někde i policejní a justiční špičky. A tyto mafie si vymohly slušný vliv na centrální politiku, ovšem nenesou za ni žádnou odpovědnost.

Marek Stoniš
šéfredaktor časopisu Reflex

Vždy jsem zastával názor, že kraje jsou zbytečné. Jejich vznik považuji za ústavní trucpodnik, v nadsázce způsob opozičního okopávání politického hegemonu první poloviny 90. let Václava Klause a jeho ODS pod heslem chimérické decentralizace Česka. Ne náhodou byl jedním z největších zastánců krajů někdejší prezident Václav Havel – paradoxně guru dnešních občanských demokratů. Decentralizace našeho malého státu prostřednictvím krajů a jejich zbytných byrokratických aparátů je úplně absurdní idea. Dnešní fungování krajů mi ostatně dává za pravdu, z hlediska komfortu ve vztahu k výkonu státní správy nejsou občanům k ničemu. Kraje proto považuji za jeden tří appendixů českého ústavního systému – kromě nich ještě přímou volbu prezidenta a Senát Parlamentu ČR. ■

NABÍZÍME

Sebedestrukce Západu. Praha, Institut Václava Klause 2020.

Ve společenském vývoji západního světa došlo k závažnému negativnímu posunu. V minulých letech nás většinou zneklidňovala „jen“ jednotlivá, i když zásadní témata (jako je nadměrná a stále rostoucí regulace trhu, nezastavitelná evropská centralizace, klimatické inženýrství, pokrokářství apod.), dnes ale nastalo něco jiného. Nyní se všechna témata spojují a slévají do jednoho širokého globálního proudu, jehož ambicí není nic menšího než naprostá přeměna světa, jak jej známe.

Proto se IVK rozhodl prezentovat svůj přístup ke společenské krizi Západu v celé jeho šíři, hloubce a celistvosti. I když nejextrémnější a nejradiálněji podobu mají tyto trendy v posledních letech a měsících v USA, sborník textů autorů IVK a jeho nejbližších spolupracovníků nevznikl jako prostá reakce na aktuální americké dění. Je pokusem o rozbor širších souvislostí. Je příspěvkem k pochopení faktu, že navzdory tomu, o jak rozdílných oborech mluvíme, ve skutečnosti jde jen o dílčí projevy jednoho jediného frontálního útoku na západní civilizaci v podobě, jak ji vybudovaly celé generace před námi.

Editorem sborníku je Václav Klaus. Svými texty dále přispěli Jiří Weigl, Ladislav Jakl, Aleš Valenta, Ivo Střežek, Michal Semín, Petr Hájek, Tomáš Břicháček a Milan Knížák.

136 stran, 100 Kč

objednávky na: www.institutvk.cz

Wir schaffen das. Tragický omyl i pět let poté trvá

Václav Klaus

Čas běží velmi rychle a na leccos proto zapomínáme. V současnosti plně žijeme koronavirovou pandemií, i když někteří z nás se spíše trápíme zneužíváním této pandemie pro zesílení manipulace lidí státem (která i předtím nebyla malá). Vedle koronaviru prožíváme také období popírání a ničení našich dějin, hodnot a tradic pod heslem Black Lives Matter a dalšími podobnými excesy dnešní agresivní, tzv. kulturní, revoluce.

Vedle koronaviru prožíváme také období popírání a ničení našich dějin, hodnot a tradic pod heslem Black Lives Matter a dalšími podobnými excesy dnešní agresivní, tzv. kulturní, revoluce.

Před pouhými pěti lety, už to vypadá strašně dávno, pronesla Angela Merkelová svůj slavný výrok, že to dokážeme – myslela tím zvládnutí masové migrace. Neměli bychom na to zapomínat a už vůbec ne jí tento výrok promíjet. Před třemi lety jsem ve Frankfurtu řekl, že jsme „svědky probíhající přeměny evropské společnosti, postupné likvidace evropské kultury, tradic a hodnot a pro tento účel – jako nástroj použité – masové migrace“. To považuji za ohrožení evropské civilizace a kultury, za ohrožení svobody a demokracie a za ohrožení evropské prosperity.

Před pouhými pěti lety, už to vypadá strašně dávno, pronesla Angela Merkelová svůj slavný výrok, že to dokážeme – myslela tím zvládnutí masové migrace.

I v Německu jsem si dovolil říci, že „dnešní migraci a její dalekosáhlé důsledky pro budoucnost evropské společnosti nezpůsobili migranti, ale evropští politici, v čele s politiky německými“. I migranti jsou obětí myšlenky a ambicí, které mají a v realitě prosazují advokáti, „nového světového řádu“.

Věta Angely Merkelové náš svět a náš každodenní život radikálně změnila. Věděla to, když to řekla? Očekávala, co se v důsledku toho stane? V každém případě nám měla říci pravdu plnou a měla naznačit nevyhnutelné důsledky masové migrace. Měla nám sdělit, že i my tím budeme změněni. Kladu si otázku, zda si nás změnit vlastně nepřála?

Svou větou bagatelizovala důsledky masové migrace. Naznačovala nám tím, že se s námi nic nestane, což bylo falešným sdělením. Buď to od ní byl vědomý podvod, nebo tragický omyl. Nebo čirá naivita?

Věta Angely Merkelové náš svět a náš každodenní život radikálně změnila. Svou větou bagatelizovala důsledky masové migrace. Naznačovala nám tím, že se s námi nic nestane, což bylo falešným sdělením. Buď to od ní byl vědomý podvod, nebo tragický omyl.

Co tato její věta měla znamenat? Že stačí, abychom masovou migraci bez sebemenší proměny našich životů a našeho životního stylu profinancovali? Nebo nám tím sdělovala, že musíme masovou migraci prozatím vydržet a přetrpět? Po pěti letech je zřejmé, že jsme masovou migraci přežili, což neznamená, že jsme ji zvládli. Konec světa sice nenastal, ale mnoho věcí nastalo: viditelná změna evropské společnosti, zhoršení kvality života, oslabení významu evropských hodnot a tradic, radikální omezení naší svobody.

Bohužel nejsme u konce. Obhájci masové migrace jsou v ofenzivě, většina normálních lidí zůstává v defenzivě, což je od nás velká a nezodpovědná chyba.

Naším spoluobčanům jsme dostatečně jasně a hlasitě neřekli, že nedílnou součástí tzv. „vítací kultury“ je odmítání kultury a civilizace naší. Někteří z nás před tímto nebezpečím mnohokrát varovali. Varovali jsme dostatečně hlasitě? Jasně a pochopitelně? Byli jsme přesvědčiví? Vyuzili jsme všechny možnosti? Nebyli jsme i trochu líní? Nebo byly jakékoli naše šance v éře politické korektnosti beznaděj-

ně malé? Byla naše bezmoc opravdu tak velká?

Neměli bychom se ale zabývat jen slovem „dokážeme to“. Měli bychom se ptát i na to, co znamená zájmeno „my“. Kdo jsme to „my“? Kdo má všechno potřebné „dokázat“? Německý stát, nebo eventuálně český stát, i když my jsme nikdy neřekli, že to dokážeme? Má to dokázat německá občanská společnost nebo německý lid?

Bohužel nejsme u konce. Obhájci masové migrace jsou v ofenzivě, většina normálních lidí zůstává v defenzivě, což je od nás velká a nezodpovědná chyba. K masové migraci máme rezolutně říci: NE. Máme říci, že to nedokážeme, hlavně proto, že to dokázat nechceme. A nechceme to dokázat proto, že dobře víme, že je myšlenka shora organizovaného multikulturalismu zcela mylná.

Naši protivníci dostali koronavirovou pandemií neočekávanou pomoc. S pandemií spojené omezení občanských svobod bude masovou migraci usnadňovat. Opozice je v rouškách méně slyšitelná.

K masové migraci máme rezolutně říci: NE.

V posledním srpnovém týdnu se sešla Evropská komise k přípravě nového migračního paktu. Sešla se potichu a bez fanfár. Z toho, co o tom víme, je zřejmé, že debata v Bruselu nebyla ani o příčinách masové migrace, ani o způsobech, jak ji ukončit. Debata byla o – cituji – „nových mechanismech solidarity uvnitř EU a o novém stupni odpovědnosti členských států EU“. Nebyla o podstatě, nebyla o fenoménu masové migrace. Nebyla o udržení a uhájení naší kultury a civilizace. Má to znamenat, že se máme připravit na příchod dalších migrantů?

Česká verze textu pro německý týdeník Junge Freiheit. Publikováno v deníku Mladá fronta DNES, 4. září 2020.

Předplatné IVK

**institut
VÁCLAVA
KLAUSE**

Předplatné IVK zahrnuje pravidelný newsletter, newslettery plus, sborníky a ostatní publikace, pozvánky na semináře.

Základní cena předplatného je 660 Kč.
Studentské předplatné 330 Kč.
Noví předplatitelé dostanou všechny publikace vydané v první polovině roku.

predplatne@institutvk.cz